[Industriministeren]

cember 1984 blev foretaget i mulighederne for at opnå skattefordele ved investering i skibsanparter.

Det er regeringens standpunkt, at vi er parat til at ophæve indgrebet af december 1984 for så vidt angår rederier med anparter fordelt på op til 50 deltagere – eller for den sags skyld for alle former for rederier uanset deltagerantal. Det afgørende er imidlertid, hvorledes afskrivningerne skal behandles efter 1. januar 1987, når skattereformen træder i kraft. Dette spørgsmål forhandles for tiden mellem regeringen og vore forligspartnere.

Pakkens enkelte dele vil hver for sig ikke have afgørende betydning for værfterne, men det er regeringens håb, at pakken som helhed vil bidrage til at lette situationen for den betrængte værftsindustri.

Jeg tillader mig herved at anbefale lovforslaget til folketingets velvillige behandling.

Den første sag på dagsordenen var:

1) Spørgsmål om fremme af forespørgsel nr. F 1:

Forespørgsel til justitsministeren, finansministeren, økonomiministeren og ministeren for offentlige arbejder [om, hvilke konsekvenser ministrene agter at drage af beretningen fra kommissionsdomstolen vedrørende post- og telegrafvæsenet].

Af Maisted (FD).

(Anmeldt 2/10 85).

Formanden:

Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg tingets samtykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Spørgsmål om fremme af forespørgsel nr. F 2:

Forespørgsel til økonomiministeren [om planerne på det pengepolitiske område i lyset af det økonomiske råds redegørelse].

Af Jes Lunde (SF), Ivar Nørgaard (S), Knud Østergaard (KF), Ivar Hansen (V), Estrup (RV), Nør Christensen (CD), Anne Grete Holmsgård (VS) og Steffensen (KrF).

(Anmeldt 2/10 85).

Formanden:

Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg tingets samtykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Spørgsmål til ministrene.

Spm. nr. S 40

1) Til *forsvarsministeren* af:

Albrechtsen (VS):

»Kan ministeren oplyse, hvad det er for en radioaktiv kilde, som er målt på »Ticonderoga«, og vil ministeren spørge USA-flåden, hvad det er for en kilde?«

Skriftlig begrundelse

Ifølge Land og Folk den 4. oktober 1985 har fysikeren Henning Langkjær om bord på krydseren »Ticonderoga« foretaget måling af radioaktiviteten. Fysikeren skønner, at målingen er så signifikant, at den indicerer en radioaktiv kilde om bord.

En sådan kilde kan være den kraftige gammastråling fra Asrocmissilernes atomsprænghoved. Det atomvåbensystem, som krydseren er udstyret med, omfatter ifølge den amerikanske forsker Richard Fieldhouse Asroc og Standard 2 (Aegis)-atommissiler.

Ifølge Land og Folk målte Langkjær 74 impulser pr. 2 minutter ved skibets overbygning midtskibs, sammenholdt med strålingen på betonkajen, der var på 37 impulser pr. 2 minutter. Lidt længere væk fra skibet var strålingen 23 impulser pr. 2 minutter.

Da Henning Langkjær sammen med en fysikerkollega ville gennemføre en kontrolmåling senere på dagen (den 3. oktober 1985), blev de begge visiteret af vagtmandskabet og nægtet adgang.

Albrechtsen (VS):

Baggrunden for dette og også de næste spørgsmål her i dag er for det første, at ministeren sidste onsdag var ude af stand til klart at forsikre os om, at der ikke var atomvåben

[Albrechtsen]

på de amerikanske skibe. Ministeren ville ikke, og han havde jo sikkert ministeransvarlighedslovens bestemmelser i baghovedet; han ville altså ikke kunne give os et klart svar.

Det i sig selv var jo meget sigende, og i ugen siden da har den danske atompolitiks troværdighed så lidt yderligere ganske alvorlige knæk og må nu siges at have nået det absolutte nulpunkt. Det er ikke længere muligt – i hvert fald ikke på grundlag af almindelig sund fornuft – at have tillid til, at den danske atomvåbenfrihed respekteres. Det burde få konsekvenser, og det er baggrunden for spørgsmålene.

Forsvarsministeren (Engell):

Jeg kan til hr. Albrechtsen sige, at begge spørgsmål kan besvares med et nej. Men jeg vil godt tilføje, at det undrer mig, at der ikke allerede under de amerikanske skibes besøg i København blev forsøgt ført såkaldt bevis for, at skibene var udrustet med nukleare våben. Det var at forvente, at en eller anden person og gerne en såkaldt ekspert skulle snige sig om bord med en geigertæller og på grundlag af målinger hævde, at man nu havde bevis for, hvor svigagtige vores amerikanske allierede var. Det er naivt at tro, at dette ikke var forudset.

Som jeg oplyste sidste onsdag her i folketinget, er vores allierede fuldt ud bekendt med den danske atompolitik, og i dag vil jeg tilføje, at vi fortsat ikke har grund til at tro, at den ikke respekteres af disse lande.

Lad mig endelig yderligere tilføje, at tilstedeværelsen af forhøjet gammastråling, som der jo refereres til, er ikke ensbetydende med, at der er nukleare våben om bord på »Ticonderoga«.

Albrechtsen (VS):

Ministeren har altså klart tilkendegivet, at han ikke vil udtale sig om, hvad det er for en radioaktiv kilde, og han vil heller ikke spørge amerikanerne.

Jeg kan ikke helt forstå, hvorfor ministeren ikke vil gå nærmere ind i, hvad det kan være for en radioaktiv kilde. Dette med at spørge amerikanerne kan vi vende tilbage til senere, men hvorfor vil ministeren ikke gå ind i spørgsmålet ud over at sige, at det jo ikke er garanteret, at det er atomvåben, der er kilden? Hvorfor vil ministeren ikke gå ind i den del af spørgsmålet? Man kan jo sagtens på baggrund af de oplysninger, der foreligger, i hvert fald anstille nogle betragtninger om, hvad der kunne være kilden, hvis det ikke er atomvåben.

Ministeren siger, at det ikke er ensbetydende med, at der er atomvåben, men kunne ministeren ikke nærmere begrunde, hvad der så kunne være kilden, som er målt i dette tilfælde?

Forsvarsministeren (Engell):

Nu kan man jo som hr. Albrechtsen gøre sig mange overvejelser og gætterier. Jeg kan sige, at en talsmand for statens institut for strålehygiejne, der ligger under sundhedsstyrelsen, over for forsvarsministeriet har oplyst, at resultatet af en måling som den beskrevne, altså den, der refereres til i spørgsmålet, blot er udtryk for, at der er en forhøjet gammastråling på stedet, hvilket ikke er ensbetydende med, at der er nukleare våben om bord på det pågældende skib.

Hr. Albrechtsen spørger: hvad kan så være årsagen? Jeg kan sige til hr. Albrechtsen, uden at jeg skal gøre mig til specialist i disse sager, at forhøjet gammastråling kan være forårsaget bl.a. af radar med metalforekomster i skibet; det kan også være f.eks. attrapper til havariøvelser, som også det danske søværns skibe undertiden anvender.

Albrechtsen (VS):

Jeg takker ministeren for, at vi nu endelig kommer lidt nærmere ind i selve denne sags indhold. Det er faktisk første gang i det lange forløb af spørgsmål, vi har stillet om disse ting, at ministeren nu endelig begynder at diskutere indholdet af dem.

Jeg er også bekendt med, at der har været teorier fremme om, at der kunne være tale om andre muligheder. Men kan ministeren ikke bekræfte, at netop på det tidspunkt var radaren, som ministeren hentydede til, på det sted på skibet, hvor der blev målt, ikke i drift, og der var ikke andre ting til stede, som kunne forstyrre måleresultatet, end skibsdækket og en væg, som var i nærheden. Hvis det var mindre, radioaktive kilder, som havde givet udslaget, ville man altså have kunnet pege på disse kilder; de var ikke til stede, derfor må det være en forholdsvis be-

[Albrechtsen]

tydelig kilde, som har været placeret bag ved væggen eller gulvet. Kan ministeren bekræfte det?

Thoft (SF):

Kan ministeren bekræfte, at den forhøjede radioaktive gammastråling kan være udtryk for, at der var atomvåben om bord?

Forsvarsministeren (Engell):

Både hr. Albrechtsen og hr. Thoft genoptager nu den debat, som jeg i og for sig mente at vi havde afsluttet i sidste uge, og stiller mig en række spørgsmål om, hvorvidt jeg kan bekræfte det ene eller det andet. Det hverken kan eller vil jeg gøre, for det, der er udgangspunktet for denne diskussion, er, som jeg har sagt det utrolig mange gange, at den danske atompolitik, og herunder også hvad der måtte gælde i forbindelse med ophold i danske havne, er kendt af vores allierede. At den respekteres, har vi fuld tillid til. Det er et spørgsmål om tillid, og en sådan tillid har hverken hr. Albrechtsen eller hr. Thoft; det har jeg. Det er en barriere, der ligger imellem regeringspartierne og de partier, som hr. Albrechtsen og hr. Thoft tilhører, og den barriere kommer vi nok ikke over.

Albrechtsen (VS):

Det vil altså sige, at ministeren ikke vil imødegå den beskrivelse af forholdene omkring måleresultatet, som jeg kom med før, nemlig at der ikke var nogen mindre, radioaktiv kilde i nærheden, og at gammastrålingen altså må hidrøre fra en større, radioaktiv kilde bag væggen eller gulvet. Ministeren vil altså ikke imødegå, og ministeren vil altså heller ikke besvare hr. Thofts spørgsmål. Ministeren vil heller ikke udelukke, at den større kilde, som der er altså tale om, kan være atomvåben. Er det rigtigt forstået, at det er, hvad der står tilbage som besvarelse fra ministerens side?

Forsvarsministeren (Engell):

Det, der var kernen i min besvarelse, var det forhold, at fordi der på det måleinstrument, der er tale om, registreres en forhøjet gammastråling, er det ikke ensbetydende med, at der er nukleare våben om bord på skibet, og det er det afgørende i sagen.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Spm. nr. S 41

2) Til *forsvarsministeren* af:

Albrechtsen (VS):

»Kan ministeren bekræfte, at den amerikanske flådeminister, John Lehman, i en officiel rapport til den amerikanske kongres har oplyst, at der er atomvåben om bord på USAs slagskibe, dvs. også på »Iowa«?«

Skriftlig begrundelse

Ifølge Land og Folk den 4. oktober 1985 har den amerikanske flådeminister, John Lehman, i en kongresrapport den 7. februar 1985 oplyst: »I fjor begyndte udstationeringen af søbaserede Tomahawkkrydsermissiler (SLCMs) udstyret med atomare ladninger til regional afskrækkelse. De er nu operationsklare på vore angrebsubåde, destroyere og slagskibe.«

Kilden oplyses at være s. 775 i Autorization for Appropriations, Fiscal Year 1986, vol. 1, House of Representatives, Armed Service Committee.

Slagskibe kan kun omfatte »Iowa« og »New Jersey«, dvs. dem begge, idet Lehman omtaler slagskibe i flertal og USA kun har disse to i drift.

Det skal bemærkes, at formålet med »Iowa«s togt i Østersøen netop må siges at falde ind under begrebet »regional afskrækkelse«.

Forsvarsministeren (Engell):

Spørgsmålet vedrører nogle udtalelser, som den amerikanske flådeminister, John Lehman, skulle være kommet med, og jeg kan bekræfte, at den amerikanske flådeminister under en høring den 7. februar i år over for forsvarsudvalget i Repræsentanternes Hus har oplyst, at amerikanske slagskibe, herunder også »Iowa«, nu kan operere med krydsermissiler med nukleare ladninger.

Jeg vil gerne understrege, at dette ikke er ensbetydende med, at der også er atombevæbnede missiler om bord på »Iowa« under slagskibets deltagelse i øvelsen Baltop 1985 i vore farvande. Som jeg adskillige gange tidligere har oplyst, er vores allierede bekendt med den danske atompolitik, og vi har, som jeg har sagt det utrolig mange gange, ingen

[Forsvarsministeren]

grund til at tro, at den ikke respekteres af disse lande.

Albrechtsen (VS):

Det er nu kommet så vidt, at de oplysninger, som er givet til den amerikanske kongres under ansvar, om, at »Iowa« er udrustet med disse krydsermissiler, som også skal atomarmeres, i hvert fald står fast. Så vidt er vi enige, kan jeg forstå.

Så står det spørgsmål tilbage, om det er ensbetydende med, at »Iowa« også konkret, da det sejlede ind i de danske farvande, var atomarmeret. Jeg vil godt spørge ministeren, om det er rigtigt, som det har været oplyst i Information, at »Iowa« allerede i april 1984 fik disse krydsermissiler, og at »Iowa« 3 måneder efter, dvs. i sommeren 1984, fik godkendelsen til atombevæbning af disse missiler på linje med et mindre antal andre amerikanske flådeenheder. Det er jo også oplysninger, der er væsentlige for bedømmelsen, at der allerede i 1984 blev givet »Iowa« den fornødne atomgodkendelse til disse missiler. Kan ministeren bekræfte det?

Forsvarsministeren (Engell):

Det, hr. Albrechtsen har spurgt mig om, har hr. Albrechtsen fået svar på. Det, jeg synes er det afgørende i denne sammenhæng, er, at skibet har en kapacitet, men at det ikke er givet, at denne kapacitet udnyttes. Det er også det, der er fremgået af den udtalelse, som den amerikanske flådeminister er kommet med.

Albrechtsen (VS):

Men vil det sige, at ministeren betragter det som sandsynligt eller overhovedet på nogen som helst måde troligt, at »Iowa«, inden det sejlede ind i danske farvande, skulle have afmonteret de atomsprænghoveder, som det efter godkendelsen fra 1984 efter alt at dømme blev udstyret med? Hvis vi går ud fra, at disse atomsprænghoveder er monteret, er det så på nogen som helst måde troligt, at dette skib har afmonteret disse sprænghoveder, inden det gik ind i Østersøen?

Kan det på nogen som helst måde være muligt at påstå, at »Iowa« helt i strid med, hvad f.eks. Alexander Haig har oplyst om, at skibene aldrig lægger deres atomvåben, alligevel i dette ene helt og aldeles enestående tilfælde skulle være sejlet ind i Østersøen som led i en magtdemonstration og så have deponeret sine atomvåben? Vil ministeren virkelig påstå det?

Forsvarsministeren (Engell):

Hr. Albrechtsen spørger mig, om det er troligt. Ja, det er da bestemt troligt, hr. Albrechtsen, al den stund den danske atompolitik, som jeg har sagt, går ud på, at vi ikke ønsker disse våben på vort område i fredstid.

Lad mig så i øvrigt minde om, hvad jeg allerede oplyste sidste onsdag. Såvel den amerikanske regering som andre atomregeringer fører en politik, hvorefter man hverken vil bekræfte eller afkræfte tilstedeværelsen af atomvåben om bord på skibene. Derfor må jeg igen, som jeg har sagt så mange gange, gå ud fra, at den danske politik respekteres, selv om man ikke giver sådanne oplysninger.

Hanne Thanning Jacobsen (SF):

Ja, strudsen stikker jo hovedet i busken, og forsvarsministeren gemmer sit hoved i puttepuden, hver gang vi spørger regeringen om holdningen til dette spørgsmål. Derfor vil jeg gerne spørge ministeren, om han vil forsikre om, at der ikke var a-våben på de amerikanske skibe, der i sidste uge anløb Århus, Ålborg og København.

Forsvarsministeren (Engell):

Jeg forstår ikke, at fru Hanne Thanning Jacobsen stiller det spørgsmål, for det har jeg besvaret denne gang, og det besvarede jeg også sidste gang.

Ingen atomregeringer giver udtalelser om, hvorvidt man har våben om bord eller ej, og derfor må vi gå ud fra, at man respekterer den danske politik. Den er kendt for dem.

Formanden:

Hr. Thoft beder om ordet. Er det et nyt spørgsmål?

Thoft (SF):

Nu er det jo altså ikke atomregeringer, vi spørger, tror vi da nok. Nu er det den danske regering, i dette tilfælde den danske forsvarsminister, vi spørger: kan vi få en forsikring om, at der ikke var atomvåben om bord

[Thoft]

på de skibe, som lå i Århus, i Ålborg og i Københavns havn i sidste uge?

Hermed sluttede spørgsmålet.

Spm. nr. S 45

3) Til *forsvarsministeren* af:

Thoft (SF):

»Vil regeringen i officiel form meddele vore allierede, at krigsskibe medbringende atomvåben ikke må anløbe danske havne i fredstid?«

Skriftlig begrundelse

Efter afsløringerne i dagens aviser (Ekstra Bladet og Land og Folk af 4. oktober 1985) af, at der er konstateret en tydelig radioaktiv stråling på et af »Iowa«s følgeskibe, den topmoderne krydser »Ticonderoga«, i Århus havn, er der efterhånden intet tilbage af troværdigheden omkring dansk atompolitik, hvorefter der ikke – heller ikke i kortere tid, f.eks. i forbindelse med flådebesøg – må befinde sig atomvåben på dansk område.

På side 775 i Authorization for Appropriations, Fiscal Year 1986, vol. 1. House of Representatives, Armed Service Committee, udgivet af den amerikanske kongres, kan vi læse: »I fjor begyndte udstationeringen af søbaserede Tomahawkkrydsermissiler (SLCMs) udstyret med atomare ladninger til regional afskrækkelse. De er nu operationsklare på vores angrebsubåde, destroyere og slagskibe.« Da USA kun har to slagskibe, hvoraf »Iowa« er det ene, og da vi har talrige militære udsagn om, at USA ikke udlosser atomvåbnene forud for havneanløb for ikke unødvendigt at svække det amerikanske beredskab, forekommer målingerne på »Ticonderoga« i Århus havn med geigertæller særdeles troværdige.

Da det svenske militær målte tilsvarende udslag i forbindelse med den sovjetiske ubåds grundstødning i den svenske skærgård ud for Karlskrona, var alle danske militærfolk enige om, at her var det uomstødelige bevis for, at den sovjetiske u-båd medbragte atomvåben. Nu glæder jeg mig til at høre forsvarsministerens nye bortforklaringer.

I forbindelse med folketingsdebatten i onsdags spurgte jeg adskillige gange forsvarsministeren, om han ville forsikre folketingets medlemmer om, at der ikke var atomvåben om bord på de amerikanske krigsskibe, og hver gang svarede han undvigende: »Vore allierede kender det danske standpunkt, og vi har ingen grund til at antage, at det ikke overholdes.« Nu har vi al mulig grund til at antage det modsatte, og nu forventer jeg, at forsvarsministeren reagerer hurtigt og afkræver amerikanerne en forklaring.

Affæren viser klart behovet for, at den danske regering indtager samme standpunkt som den newzealandske: den afkræver krigsskibe, som anløber New Zealands havn, en erklæring om, at der ikke forefindes atomvåben om bord. USAs vrede over New Zealands holdning viser da også klart, at USA aldrig har følt sig nødsaget til at overholde den danske politik, for ellers var vreden vel også vendt imod Danmark.

I øvrigt viste debatten i folketinget i onsdags, at den danske regering aldrig i officiel noteform eller skrivelse til vore allierede har krævet, at der ikke må være atomvåben om bord ved anløb af danske havne. Erklæringerne er afgivet i uofficiel form under og efter møderne, men i diplomatsprog tæller den slags netop ikke. Derfor må vi omgående kræve af regeringen, at den i officiel form tilkendegiver, at krigsskibe med atomvåben ikke må anløbe danske havne.

Jeg understreger i øvrigt, at denne politik ikke blot skal gælde amerikanske krigsskibe, men også sovjetiske, engelske og franske.

Forsvarsministeren (Engell):

Jeg vil godt starte med at sige, at det egentlig er fantastisk, at hr. Thoft virkelig finder, at der er grundlag for at hævde, at der skulle kunne herske tvivl om den danske atomvåbenpolitik – vi var jo også inde på det spørgsmål i forbindelse med sidste onsdags spørgetid. Lad mig så prøve denne gang med en historisk udredning, som jeg efter folketingets regler for spørgetiden naturligvis skal gøre kort.

I efteråret 1957 fremsatte USA forslag om at etablere NATO-lagre af atomammunition i Europa. På det NATO-rådsmøde, som blev afholdt i Paris i december 1957, udtalte den daværende stats- og udenrigsminister, H. C. Hansen, det danske nej til det amerikanske tilbud. Danmark ønskede ikke, som H. C. Hansen sagde, under de nuværende forud-

[Forsvarsministeren]

sætninger at modtage atomammunition på sit territorium. Den udtalelse blev med andre ord fremsat af landets regeringschef på et møde, hvor alle de øvrige NATO-lande var repræsenteret.

Lad mig også erindre om, at den daværende statsminister, Jens Otto Krag, allerede i 1963 i folketingets spørgetid bekræftede, at danske farvande og havne er dansk territorium og som sådanne naturligvis omfattet af regeringens almindelige stilling til spørgsmålet om placering af atomammunition på dansk territorium, og at de øvrige NATO-medlemmer naturligvis er klar over dette.

Det danske forbehold er siden jævnligt gentaget på både minister- og embedsmandsniveau i forbindelse med drøftelser, hvor en sådan bekræftelse af den danske politik på dette område har været relevant, som jeg også sagde det i sidste uge.

Endelig er den danske politik jo utallige gange blevet bekræftet her i folketinget, f.eks. da daværende udenrigsminister Kjeld Olesen præciserede vores atomvåbenforbeholds indhold i 1980, samt gennem både udenrigsministerens og også mine egne besvarelser af mange af de spørgsmål, som er blevet stillet her i tinget bl.a. af hr. Thoft. Det danske atomvåbenforbehold er således ved adskillige lejligheder og på flere måder gentaget over for omverdenen i officiel form, og derfor ser jeg ikke noget behov for yderligere officielle meddelelser om den danske atomvåbenpolitik.

Thoft (SF):

Jeg er ked af, at jeg må ulejlige ministeren hver onsdag med disse spørgsmål, men så længe der er usikkerhed og tvivl om dansk atompolitik, vil jeg forbeholde mig muligheden for at genoptage debatten.

Vi ved, at der om bord på de amerikanske skibe, som har besøgt Århus og Københavns havn, var det særlige bevogtningsmandskab, som er karakteristisk for skibe, der medfører atomvåben. Vi ved, at skibene normalt er udrustet med atomvåben, jfr. flådeministerens statusrapport til Repræsentanternes Hus, som tidligere er citeret af hr. Albrechtsen.

Vi ved, at man ikke har standardregler for udlosning af den slags våben, når man går i havn, og det hænger sammen med ønsket om at fastholde et stærkt beredskab.

Vi ved, at der var en tydelig radioaktiv kilde om bord. Jeg ved godt, at det ikke med sikkerhed behøver at betyde, at der var atomvåben om bord, men denne tydelige radioaktive kilde kan, selv om ministeren ikke ville bekræfte det, stamme fra atomvåben.

Vi ved, at USA normalt blæser på de små allieredes synspunkter, ligesom vi også så det i forbindelse med den franske behandling af New Zealand, og vi ved, at USA blev stiktosset på New Zealand, da New Zealand afkrævede USA en forsikring om, at der ikke var atomvåben om bord, og vi kan konstatere, at USA ikke er blevet stiktosset på Danmark. Noget må der være galt.

Endelig kan jeg som det allersidste punkt fortælle ministeren, at fra soldater, der var på landlov fra »Ticonderoga«, fik vi oplyst i Århus i torsdags, at der var atomvåben om bord.

Der er altså behov for at få bekræftet den danske atompolitik i officiel form – og ikke bare ved aftenkaffen til disse NATO-møder – i form af en officiel diplomatisk note, så ingen kan være i tvivl.

Albrechtsen (VS):

Vi har fået bekræftet de oplysninger om atombevæbningen, som den amerikanske flådeminister har givet i Kongressen, og vi har fået oplyst, at den rest af troværdighed, der er tilbage i den danske politik, bygger på, at ministeren i strid med Alexander Haigs oplysninger finder det troligt, at »Iowa« dog har afmonteret sine missiler i dette helt enestående tilfælde, hvor det sejler ind i Østersøen.

Jeg vil godt spørge ministeren, om det ikke netop i den situation vil være forståeligt i hvert fald for ministeren, hvis stadig større dele af den danske befolkning finder det umuligt at tro på de tilkendegivelser, der fremkommer, finder det umuligt at tro på den danske atompolitik. Har ministeren i det mindste ikke forståelse for, at det i befolkningen bliver stadig vanskeligere at tro på regeringen og på USA i denne sag, og er det i hvert fald ikke et argument, som kunne gøre indtryk på ministeren, og som kunne betyde, at man netop i denne situation, hvor troværdigheden er ved at forsvinde, sender en note til USA?

Forsvarsministeren (Engell):

[Forsvarsministeren]

Hr. Thoft siger, han er ked af at ulejlige mig hver onsdag. Det synes nu ikke at være en »kedhed«, som tynger hr. Thoft i voldsomt omfang.

Så siger hr. Thoft, at man jo ved, at USA blæser på de små allierede. Det er hr. Thofts opfattelse af det gode samarbejde, vi har mellem Danmark og USA. Det er ikke min eller regeringens opfattelse. Det er et politisk standpunkt, som hr. Thoft har ret til at have, selv om det er forkert.

Og hr. Thofts lange opremsning af de forskellige synspunkter og gætterier, som har været fremme bl.a. i Land og Folk, skal jeg ikke komme nærmere ind på, lige så lidt som jeg skal kommentere det forhold, at jeg i en af aviserne læste, at hr. Thoft – jeg tror, det var hr. Thoft, hr. Thoft må rette mig, hvis det ikke er korrekt – fandt det nødvendigt at besøge diverse restauranter for at komme i samtale med amerikansk personel i håb om at kunne få oplysninger af den ene eller den anden art. Jeg kalder det sandelig for sagligt researcharbejde.

Lad mig så endelig sige til selve spørgsmålet, at jeg ikke ser noget behov for nogen diplomatisk note. Den danske atompolitik er kendt, den er blevet præciseret ved mange lejligheder, og derfor kan jeg ikke se, at der skulle være grundlag for et initiativ, som hr. Thoft foreslår.

Lad mig så til hr. Albrechtsen, der refererer til stadig større dele af befolkningen, sige, at det ikke er min oplevelse af, hvordan befolkningen oplever det. Størstedelen af befolkningen har tillid til vort samarbejde også med USA, og jeg kan da sige til hr. Albrechtsen, at de fleste af de henvendelser, jeg har fået fra danske medborgere, som var utilfredse, kom fra folk, der var utilfredse med, at der ikke var tilstrækkelig kapacitet til, at de kunne komme ud at besøge »Iowa« og se skibet.

Thoft (SF):

Det er jo klart, at ministerens forhold til vores store allierede er bedre end mit, i og med at ministeren altid bøjer sig for den store allierede.

Det, vi har oplevet i de sidste par dage, er, at der ikke er noget som helst tilbage at have den gode tro i, som ministeren har fremhævet. Jeg har fremført – og det vil jeg gerne gentage, men det tror jeg ikke er nødvendigt – de argumenter, der er for at sandsynliggøre, at der var atomvåben om bord på skibene. Jeg vil gerne spørge ministeren til sidst: hvad har ministeren at have sin tro i?

Albrechtsen (VS):

Det, jeg spurgte om, hr. minister, var ikke, om der var opbakning i den danske befolkning til forsvarssamarbejdet med USA. Jeg ved nok, at der for tiden er et flertal for NATO-medlemskabet; det var ikke det, jeg spurgte om. Det, jeg spurgte om, var, om det ikke gør indtryk på ministeren, at der i befolkningen i stadig større kredse breder sig den opfattelse, at disse ting omkring atomvåbenfriheden i fredstid altså ikke respekteres. Derfor vil jeg spørge ministeren, om det ikke er korrekt, at der faktisk ikke er nogen, der har blandet sig i denne debat; jeg kan i hvert fald ikke komme på nogle eksempler lige her og nu. Der er faktisk ingen ud over ministeren og så hr. Arentoft, som har blandet sig i denne debat med det synspunkt, at de troede på, at der ikke var atomvåben på disse skibe. Der har ikke været nogen opinion, som markerede sig i retning af opbakning bag ministeren. Er det ikke korrekt?

Forsvarsministeren (Engell):

Hr. Thoft siger, at jeg ikke har noget at have troen i, og så spørger han mig, hvad jeg har at have troen i. Jeg har tilliden til et alliieret land, som vi har samarbejdet med siden anden verdenskrig. Det er for mig ganske afgørende.

Hr. Albrechtsen kommer så ind på befolkningens holdninger osv. Jeg skal ikke gå ind i hr. Albrechtsens gætterier og forudsigelser om, hvorfor nogle ikke har skrevet indlæg eller sagt det ene eller det andet. Jeg går ud fra, at de fleste, også flertallet i dette folketing, er enige i den politik, som jeg har redegjort for, og de synspunkter, som jeg har klarlagt både sidste onsdag og denne onsdag.

Thoft (SF):

Nu fik vi så altså forklaret, at den eneste sandsynliggørelse, ministeren havde, var tillid. Men kan ministeren så forklare mig, hvorfor New Zealand, som også er allieret med USA, og hvorfor Island, som også er

[Thoft]

allieret med USA, fører en markant anden politik end den vattede danske holdning?

Robert Petersen (S):

Er det rigtigt, at det danske militær gentagne gange har konstateret u-både tilhørende Warszawapagtnationer med atomvåben i danske farvande, og i bekræftende fald, undrer det så forsvarsministeren, at der aldrig er blevet stillet et spørgsmål til den ende, hverken af hr. Thoft eller af hr. Albrechtsen?

Forsvarsministeren (Engell):

Hr. Thoft spørger mig om holdningerne i New Zealand og Island og om, hvorfor de er anderledes end i Danmark. Det må hr. Thoft sandelig spørge om i New Zealand og Island. Jeg har rigeligt at gøre med at redegøre for dansk forsvars- og sikkerhedspolitik. Hr. Thoft må ikke forlange, at jeg også skal redegøre for den sikkerheds- og forsvarspolitik, der føres i New Zealand og Island.

Til hr. Robert Petersen skal jeg sige: jo, det har undret mig, at man ikke har rejst spørgsmålet fra hr. Thofts og fra hr. Albrechtsens parti og spurgt om Warszawapagtlandenes manøvrer i vore farvande. Der er nu stillet et spørgsmål her i folketinget netop om det, hr. Robert Petersen er inde på, og det glæder jeg mig til at besvare.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Spm. nr. S 46

4) Til *forsvarsministeren* af:

Thoft (SF):

»Agter regeringen på baggrund af den tvivl, som nu er sået om den danske atompolitik, at fremlægge forslag om en opstramning af den danske politik på området og i givet fald i hvilken form?«

Skriftlig begrundelse

Der henvises til begrundelsen for spørgsmål nr. S 45.

Forsvarsministeren (Engell):

Jeg må sige meget kort, at spørgsmålet efter min opfattelse ikke er meget meningsfyldt allerede af den grund, at der, som jeg har sagt, ikke hos vores allierede hersker den ringeste tvivl om den danske atompolitik. Jeg skal derfor henvise hr. Thoft til min besvarelse af spørgsmål nr. S 45, det spørgsmål, jeg netop har besvaret.

Thoft (SF):

En af årsagerne til, at New Zealand og Island fører en markant anden holdning på dette område end Danmark, er jo netop, at New Zealand og Island ikke har den tillid til vore store allierede, som den danske forsvarsminister har, og derfor var der måske en særlig grund for forsvarsministeren til at spørge disse allierede; Island er jo også en allieret. Hvad er årsagen til den manglende tillid? Det kunne f.eks. være, at man gentagne gange havde bemærket, at atomvåbenfriheden var blevet krænket.

Det sidste spørgsmål, jeg vil stille til forsvarsministeren, er dette: kan ministeren bekræfte, at det er i internationalt farvand, de sovjetiske skibe huserer, og at den danske regering ikke har nogen som helst mulighed for at forbyde de sovjetiske skibe at husere i internationalt farvand?

Så vil jeg i øvrigt for egen regning sige til forsvarsministeren, at hvis han vil formidle et besøg til Københavns havn af sovjetiske skibe, skal jeg nok sørge for, at der også bliver debat om, hvorvidt der er atomvåben om bord på dem. Det har jeg også bekræftet over for forsvarsministeren tidligere.

Albrechtsen (VS):

På opfordring af hr. Robert Pedersen skal jeg sige, at det er en sag, som vi vil følge op med spørgsmål, hvis ikke der kommer et klart svar til hr. Fischer. Jeg går ud fra, at der i hr. Robert Pedersens bemærkning lå en antydning af, at der nok var atombevæbnede russiske fartøjer uden for internationalt gennemsejlingsfarvand i dansk territorialfarvand, og hvis det er tilfældet, er det en meget, meget alvorlig sag og en meget, meget alvorlig beskyldning, hr. Robert Pedersen er kommet med, og den skal undersøges helt til bunds. Jeg ved ikke, om hr. Robert Pedersen har noget belæg for at antyde noget sådant, men det skal undersøges helt til bunds, og det giver VS tilsagn om at være med til hele vejen igennem, det skal der ikke herske tvivl om.

[Albrechtsen]

Men så vil jeg til gengæld godt spørge ministeren, om han har gjort sig overvejelser over, hvordan fremmede magter vil stille sig til den udhuling af den danske atompolitik, som er sket gennem den senere tid. Har ministeren gjort sig overvejelser over, om man f.eks. i Sovjetunionen i dag betragter Danmark som en atommagt eller som en atomfri magt? Det er jo af væsentlig betydning for den danske forsvarssituation, om man betragtes som atommagt eller ej. Ved ministeren noget om det?

Formanden:

Når hr. Albrechtsen fik for lidt tid, var det, fordi han i strid med forretningsordenen begav sig ind i en intern diskussion mellem medlemmer.

Albrechtsen (VS):

Undskyld.

Formanden:

Jeg giver ordet til forsvarsministeren.

Forsvarsministeren (Engell):

Nu begynder debatten jo at tage et vist omfang. Jeg har set, at der er fremsat et forslag til folketingsbeslutning, så vi får jo rig lejlighed til senere at gå i detaljer med denne interessante sag.

Til hr. Thoft skal jeg kun sige, at jeg kan bekræfte, at vi taler om øvelser i internationalt farvand, ligesom Baltop 1985, den øvelse, hvori »Iowa« deltager, også foregår i internationalt farvand.

Hr. Albrechtsens betragtninger vedrørende hr. Robert Pedersen skal jeg lade ligge. Det er da min opfattelse, at den danske atompolitik ikke er udhulet, sådan som det ligger i præmisserne for hr. Albrechtsens spørgsmål. Og når det gælder den danske atompolitik, går jeg da ud fra, at den også er kendt i Warszawapagten og i Moskva, da den ofte har været udtrykt også her fra folketingets talerstol, og da man jo også i disse lande følger med i den debat, der foregår her i tinget.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Spm. nr. S 22

5) Til *justitsministeren* af:

Bjørn Elmquist (V):

»Kan ministeren oplyse, hvor længe asylansøgere og flygtninge opholder sig i Danmark, om der er nogle ansøgere, der atter forlader landet, endnu inden deres ansøgning er behandlet, og hvor mange af dem, der er blevet anerkendt som flygtninge, der er rejst igen?«

Skriftlig begrundelse

I den offentlige debat hersker der en del usikkerhed om asylansøgernes og flygtningenes forhold. Nogle tror f.eks., at imødekommelse af en asylansøgning automatisk giver statsborgerskab her i landet, og det synes i det hele taget nyttigt, om der kunne tilvejebringes oplysninger om længden af hidtidige asylansøgeres og flygtninges ophold hos os, ikke detaljeret for hver enkelt naturligvis, men i mere generel oversigtsform og byggende på gennemsnitstendenser.

Justitsministeren (Ninn-Hansen):

Spørgsmålet om asylansøgernes opholdsmuligheder her i landet kan jeg besvare ved at sige, at de har ret til at opholde sig under hele asylsagens behandling. Hvis de anerkendes som flygtninge, får de opholdstilladelse med henblik på varigt ophold. Flygtningene meddeles først efter længere tids ophold i Danmark statsborgerskab. Der går flere år. Dette har hr. Bjørn Elmquist omtalt i sin begrundelse.

Der er ikke noget egentligt materiale, der angiver, hvor lang opholdstiden er. Jeg kan dog sige, at i direktoratet regner man med, at langt de fleste sager kan afgøres inden for 2 måneder, men såfremt der meddeles afslag, kan sagsbehandlingen vare væsentligt længere på grund af dels de mange sager, der ligger i flygtningenævnet, dels behandlingsmåden dér. Nogle asylansøgere har således opholdt sig her i landet i op til 1 år.

Med hensyn til spørgsmålet om, hvor mange asylansøgere der forlader landet, inden deres ansøgning er behandlet, kan jeg oplyse, at 558 personer i perioden 1. januar 1985–23. september 1985 har frafaldet deres asylansøgning. Heri indgår dels frafald af asylansøgninger, der endnu ikke er afgjort af direktoratet, dels frafald efter, at direktoratets afslag er påklaget til flygtningenævnet.

Bjørn Elmquist (V):

Jeg takker ministeren for svaret. Jeg tror, det er meget nyttigt, at vi får slået nogle kendsgerninger fast vedrørende flygtninges og asylansøgeres forhold her i landet. Som jeg har anført i begrundelsen for spørgsmålet, støder man af og til på den opfattelse, at de pågældende personer skal integreres og nærmest automatisk bliver statsborgere i Danmark. Jeg hæftede mig ved ministerens udlægning og må med tilfredshed konstatere, at det altså ikke er tilfældet. Der skal direkte en ansøgning til, for at man kan blive statsborger, kan jeg forstå, i Danmark, og jeg vil godt bede ministeren bekræfte, at man så vil følge de helt normale procedurer. Jeg vil også godt bede ministeren bekræfte, at man her skal op på et ganske stort antal år, 7 år, så vidt jeg erindrer.

Ministeren nævnte, at 558 asylansøgere var forsvundet ud af landet igen fra 1. januar 1985 og frem til 23. september 1985. Kan vi nu og her sætte det tal i forhold til det samlede antal asylansøgere, vi fik i det samme tidsrum i år? På stående fod mener jeg at erindre, at det er ca. 10 pct. Måske er det lidt mere, det tør jeg ikke rigtig sige, men jeg vil spørge, om ministeren nu og her kan give mig det tal.

Justitsministeren (Ninn-Hansen):

Vedrørende spørgsmålet om statsborgerskab skal jeg bare sige, at det er rigtigt, som hr. Bjørn Elmquist var inde på, at der er tale om den sædvanlige procedure over indfødsretsloven, og det er vel i almindelighed 5–7 år, man forlanger at opholdet her i landet skal have varet, før der kan blive tale om statsborgerskab.

Når jeg ikke nævner noget fast tidsrum, er det, fordi det er individuelle ansøgninger, der her er tale om, og vi kan vel vanskeligt på dette tidspunkt gøre op, hvornår man vil regne opholdet fra, om det er fra det tidspunkt, hvor de pågældende rent faktisk er kommet her til landet, eller det er fra det tidspunkt, hvor de får meddelt asyl. Der kan jo som nævnt være en ret væsentlig forskel.

Med hensyn til spørgsmålet om dem, der er rejst herfra, har vi ingen opgørelse over, om det er netop dem, der er kommet ind i den periode. Det tror jeg dog næppe det er, ikke fuldt ud i hvert fald; jeg tror også, det er personer, der er kommet ind i en tidligere periode, som er taget af sted, men de fleste af dem er nok fra den periode, som hr. Bjørn Elmquist omtalte.

Jeg skal ud over det sige, at der jo også er folk, der har modtaget asyl, der rejser herfra. Det er væsentligst sket til de sydamerikanske lande. Jeg kan således fortælle, at 203 flygtninge er vendt tilbage til Chile, Argentina og Uruguay siden 1. april 1984.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Spm. nr. S 23

6) Til *justitsministeren* af:

Bjørn Elmquist (V):

»Vil ministeren tage vedtagelsen den 27. september 1985 i Europarådets parlamentariske forsamling om et koordinationskontor for flygtninge og asylspørgsmål op over for regeringerne i de andre 20 Europarådslande?«

Skriftlig begrundelse

Efter en indgående debat om asyl- og flygtningespørgsmål vedtog Europarådets parlamentariske forsamling den 27. september 1985 med enstemmighed en anbefaling til rådets ministerkomité, som bl.a. forudser oprettelse af et koordinationskontor under Europarådet vedrørende asyl- og flygtningespørgsmål. Ideen er, at der foruden FNs store indsats på dette område kan være behov for, hvad man kunne kalde en mere regional koordineringsindsats.

Da alle jo kender til behovet for en hurtig indsats, ville et initiativ fra den danske regering kunne speede en ellers relativt lang beslutningsproces i Europarådets ministerkomité op.

Justitsministeren (Ninn-Hansen):

Det spørgsmål, hr. Bjørn Elmquist har stillet om, hvad man kan opnå gennem et internationalt samarbejde – der henvises i dette tilfælde til den beslutning, kan man vel sige, der er truffet i Europarådet – fremkommer på et tidspunkt, hvor vi har efter vore forhold overordentlig mange asylansøgere her i landet, og derfor er det helt forståeligt, at man må interessere sig for, om man gennem et internationalt samarbejde kunne dele op-

[Justitsministeren]

gaverne mere ligeligt. Jeg kan da sige, at vi er interesserede i på alle områder, både inden for det europæiske samarbejde og inden for det nordiske samarbejde, at nå frem til fælles ordninger, ordninger, hvorigennem man kunne løse det meget vanskelige flygtningespørgsmål i fællesskab med andre.

Forslaget om oprettelse af et koordinationskontor vedrørende flygtningespørgsmålet fortjener således absolut at blive overvejet meget positivt, og det vil være hensigtsmæssigt, at en stillingtagen fremmes mest muligt.

Jeg vil dog godt tilføje, at oprettelsen af et koordinationskontor i sig selv ikke vil kunne løse koordinationsproblemerne i europæisk flygtningepolitik. Man bør derfor efter min opfattelse også i dette spørgsmål holde sig til de vilkår, som internationalt samarbejde foregår under, have dem for øje og være forsigtig med at stille urealistiske forventninger til, at der hurtigt kan opnås væsentlige resultater. Hvor meget vægt vi end lægger på dette samarbejde og på samarbejdet med højkommissariatet – og jeg vil sige, at vi skal gøre alt, hvad vi kan, for at fremme det – kan man ikke forvente hurtige løsninger, og der kom jo heller ikke noget direkte resultat ud af den konference, der blev holdt i maj måned, arrangeret af højkommissariatet. Man fortsætter arbejdet, og vi kan så håbe på, at problemerne på noget længere sigt bliver mere ligeligt fordelt, end de er i øjeblikket, men vi må ikke forvente hurtige resultater af dette arbejde.

Bjørn Elmquist (V):

Endnu en gang tak til ministeren for svaret og for den imødekommenhed, han udtrykte. Hurtige løsninger ad denne vej, nej, det er nok umuligt, men det, som jeg synes man må hæfte sig ved, ikke mindst efter den debat, jeg refererede til i begrundelsen for mit spørgsmål, er, at det, som gik igen i den debat, var, at en lang række lande i Vesteuropa står over for præcis de samme problemer, som vi gør i Danmark, også for så vidt angår det, man populært har benævnt »flugtruten op gennem Østeuropa fra Tyrkiet«. Jeg har i mit spørgsmål spurgt ministeren, om han direkte vil tage et initiativ over for de andre 20 landes regeringer. Jeg ville være meget glad, hvis ministeren, også selv om det kan tage lang tid, og selv om vi bliver nødt til at have nogle hurtige løsninger herhjemme i Danmark også, her forholdsvis uforbeholdent vil sige ja.

Justitsministeren (Ninn-Hansen):

Jeg vil meget gerne tage initiativ til et samarbejde inden for Europa, for jeg synes, det i allerhøjeste grad hører hjemme dér; her deler jeg helt hr. Bjørn Elmquists opfattelse. Jeg synes også, det er et godt skridt på vejen, der er taget i Europarådet; det lægger jeg megen vægt på. Mine bemærkinger før gik alene på tidsspørgsmålet. Hr. Bjørn Elmquist ved også fra sit arbejde i Europarådet, at de beslutninger, der bliver truffet dér, tager det lang tid at få realiseret, så man må ikke have forventninger om, at vi kan klare alting her og nu, men det betyder bestemt ikke, at vi af den grund skal lægge mindre vægt på disse beslutninger. Det er et skridt i den rigtige retning, og ethvert initiativ, vi kan tage for at inddrage andre lande i fælles løsninger, er vi interesserede i. Sådanne skridt vil vi gerne fra regeringens side tage til enhver tid, både i forhold til det europæiske samarbejde og – ikke mindst – i forhold til det nordiske samarbejde, og jeg har indtryk af, at sagen vil blive bragt frem til en nærmere drøftelse inden for det nordiske samarbejde. Det er jeg meget glad for, for jeg synes bestemt, der er behov for det. Hvis vi vil have løst flygtningespørgsmålet ordentligt, kan det ikke hjælpe, at det bliver en skubben fra den ene til den anden, for hr. Bjørn Elmquist har ganske ret i, at problemerne er fælles.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Spm. nr. S 44

7) Til *indenrigsministeren* af:

Stavad (S):

»Kan ministeren bekræfte, at regeringen ikke vil foretage indgreb i den kommunale og amtslige økonomi for de nu lagte budgetter for 1986?«

Skriftlig begrundelse

På trods af gentagne spørgsmål under åbningsdebatten nægtede indenrigsministeren at svare på det stillede spørgsmål. Indenrigsministeren har udsendt cirkulæreskrivelse og fremsat udtalelser, som skaber utryghed hos

[Stavad]

amter og kommuner. De slet skjulte trusler om straffeekspeditioner over for amter og kommuner, som ikke punktligt har fulgt regeringens pålæg i budgetlægningen for 1986, bør omgående fjernes. Svaret vil afklare, om indenrigsministeren endnu en gang vil beskære det kommunale selvstyre.

Indenrigsministeren (Britta Schall Holberg):

Regeringen har efter forhandling med de kommunale organisationer henstillet til kommunalbestyrelser og amtsråd at tilrettelægge budgetlægningen for 1986 med henblik på, for det første at kommuner, henholdsvis amtskommuner, under ét holder et uændret aktivitetsniveau, og for det andet at der for kommuner, henholdsvis amtskommuner, under ét ikke ved likviditetsforbrug gennemføres kommunale skattelettelser.

Regeringen har i den forbindelse sagt, at den tillægger det afgørende vægt, at henstillingerne vedrørende budgetlægningen følges, og at det i modsat fald vil være nødvendigt for regeringen af hensyn til den samfundsøkonomiske balance at fremsætte forslag om afbalancerende foranstaltninger. Det er det, der er forhandlet med de kommunale organisationer. Det er det, regeringen har skrevet til dem.

De kommunale budgetter skal som bekendt være vedtaget senest den 1. oktober, og indenrigsministeriet har i lighed med tidligere år anmodet kommuner og amtskommuner om at indberette oplysninger fra de vedtagne budgetter for 1986. Når disse oplysninger er kommet ind, vil de blive analyseret i regeringen, og regeringen vil derefter overveje, om de samlede tal tilgodeser de samfundsøkonomiske hensyn, som regeringen tillægger afgørende vægt.

Stavad (S):

Jeg kan knap nok takke for svaret, da jeg ikke opfattede, at der blev svaret på det stillede spørgsmål. Agter indenrigsministeren at gribe ind i de budgetter, som kommunerne nu har lagt?

Jeg forstod på indenrigsministeren, at når hun var i besiddelse af budgetoplysningerne, ville vi kunne få et svar. Derfor vil jeg godt spørge indenrigsministeren: har kommunerne ikke overholdt den frist, som indenrigsministeren har givet kommuner og amter, og ifølge hvilken oplysningerne skal være indenrigsministeriet i hænde senest den 5. oktober, altså i lørdags? Har indenrigsministeren ikke de samme oplysninger, som vi i dag kan læse i dagspressen, eksempelvis i Jyllands-Posten, eller ønsker indenrigsministeren ikke at svare på det stillede spørgsmål?

Indenrigsministeren (Britta Schall Holberg):

Jo, jeg skal nok svare på det stillede spørgsmål, men det må være på et ordentligt grundlag. Det, der er tale om her, er, at vi er ved at få oplysningerne ind, men som hr. Stavad kan regne ud, skal de bearbejdes, før det overhovedet er forsvarligt at udtale sig om, hvad disse tal viser. Andet ville vist ikke være anstændigt, hverken over for folketinget, eller når jeg skal svare hr. Stavad, og formentlig heller ikke over for kommunerne. Det tror jeg vi kan være enige om. Derfor bliver jeg nødt til at sige til hr. Stavad, at jeg desværre ikke kan svare mere, end jeg allerede har gjort, før jeg har set tallene, og før regeringen derefter har foretaget en samlet økonomisk vurdering af, hvad de betyder. Derfor må hr. Stavad i dag ikke forvente at få mere svar end det, jeg har givet nu.

Stavad (S):

For det første takker jeg for, at vi nu har fået oplyst, at indenrigsministeren faktisk har fået oplysningerne fra kommunerne. Jeg forstår, at indenrigsministeren skal ind i en meget omfattende analyse, inden hun kan svare på, hvordan det forholder sig i forhold til de krav, som regeringen har stillet. Det står jeg lidt undrende over for; jeg føler mig temmelig overbevist om, at indenrigsministeren allerede har fået foretaget disse beregninger. Derfor vil jeg godt spørge, om det, indenrigsministeren giver udtryk for, er en dyb mistillid til de lokale borgmestre, de lokale kommunalbestyrelser. Tror indenrigsministeren ikke på, at man har bestræbt sig meget langt på at følge henstillingerne fra regeringen og samtidig få kommunerne til at fungere? Det, indenrigsministeren nu er ved at lægge op til, er det, at de kommuner, som har meget store vanskeligheder, ikke mindst på grund af den politik, indenrigsministeren har ført over for kommunerne, skal udsættes for en straffeekspedition mere fra indenrigsministeren? Eller

[Stavad]

hvad ligger der egentlig i det svar, vi har fået fra indenrigsministeren?

Det må være på tide, at man får ro ude i kommunerne, at de trusler, indenrigsministeren har fremsat, efterhånden bliver fejet af bordet eller konkretiseret. Hvis det er sådan, at indenrigsministeren vil gribe ind, hvad vil hun så gribe ind med, hvis hun ikke skønner, at kommunerne har fulgt henstillingerne?

Lenger (VS):

Vi er tilsyneladende nødt til at acceptere, at ministeren skal bruge nogen tid til at regne på det materiale, der er kommet ind, og det er også i orden. Men helt uanset det materiale, som er kommet eller ej, vil jeg gerne spørge, om der kan forventes et indgreb over for kommunerne, hvis de ikke har fulgt henstillingerne.

Indenrigsministeren (Britta Schall Holberg):

Jeg bliver nødt til at gentage, at jeg desværre ikke kan svare mere i dag – det ville ikke være anstændigt og rimeligt – end det, jeg allerede har svaret. De, der forventer, at jeg svarer mere på det meget løse grundlag, jeg på nuværende tidspunkt har, må altså gå skuffede herfra, for de får ikke flere svar, og det vil enhver vel også forstå. Lad altså være med at blive ved med at spørge om disse ting. Jeg kan godt forstå, at der politisk er stor interesse for dette, men anstændigheden byder altså én at gennemregne og vurdere tallene først.

Og så vil jeg godt sige til hr. Stavad, at der er overhovedet ikke nogen usikkerhed i kommunerne om, hvad meldingen fra regeringen går ud på, men regeringen må have mulighed for at vurdere de tal, der kommer ind, og det er den altså ved i øjeblikket.

Kaj Poulsen (S):

Jeg synes også, den manglende besvarelse fortæller lidt om, hvad der skal ske. Ministeren har fået skyld for at have hår på brystet, i hvert fald når det drejer sig om at tage fat på sagerne. Derfor vil jeg gerne spørge: regner ministeren med, at hun er færdig med at vurdere de indkomne budgetter fra kommunerne f.eks. den 19. november 1985?

Erik B. Smith (S):

Regeringen har skrevet ud til kommunerne om, hvad den forventer af dem, og kommunerne har på det grundlag udarbejdet deres budgetter.

Hvis der nu er én kommune, som har gode grunde til ikke fuldt ud at overholde alle de henstillinger, man har rettet til kommunerne, vil regeringen så gribe ind over for den pågældende kommune?

Indenrigsministeren (Britta Schall Holberg):

Jeg skal da gerne oplyse vedrørende det sidste, at den besked, kommunerne har fået, er den, at det er kommunerne under ét, vi ser på, netop for at give den enkelte kommune så stor bevægelsesfrihed som overhovedet muligt inden for de givne økonomiske rammer.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Skriftligt besvarede spørgsmål:

Formanden:

Fra ministeren for kulturelle anliggender er modtaget skriftlig besvarelse af spørgsmål nr. S 26, der er stillet af medlem af folketinget Bernhard Baunsgaard (RV).

Spm. nr. S 26

Til *ministeren for kulturelle anliggender* (3/10 85) af:

Bernhard Baunsgaard (RV):

»Vil ministeren bekræfte, at regeringen har opgivet alle planer om at indføre en afgift på udlån af bøger og andet fra bibliotekerne?«

Begrundelse

Regeringen har tidligere arbejdet med tankerne om at indføre en afgift på udlån fra bibliotekerne.

Svar (4/10 85):

Ministeren for kulturelle anliggender (Mimi Stilling Jakobsen):

Regeringen har ingen planer om at indføre sådanne afgifter.

Supplerende besvarelse af skriftligt besvaret spørgsmål:

Ad spm. nr. S 1137
(folketingsåret 1984-85)

Formanden:

Fra indenrigsministeren er modtaget supplerende besvarelse af et af medlem af folketinget Leif Hermann (SF) stillet spørgsmål.

Spørgsmålet, der sammen med begrundelsen og det foreløbige svar er optrykt i Folketingstidende 1984-85 sp. 10263, var sålydende:

Til *indenrigsministeren* (8/5 85) af:

Leif Hermann (SF):

»Finder ministeren, at Ålborg kommune er inhabil i klagesager vedrørende Superfos A/S, Nørresundby, når kommunen i forbindelse med køb af en ejendom af Superfos A/S i lejekontrakterne vedrørende lejemål i den pågældende ejendom har indført en bestemmelse om, at lejeren ikke kan klage over svovlsyrefabrikken?«

Supplerende svar (3/10 85):

Indenrigsministeren (Britta Schall Holberg):

I fortsættelse af min foreløbige besvarelse af 15. maj 1985 af spørgsmål nr. S 1137 skal jeg oplyse, at jeg nu har modtaget en udtalelse om sagen fra tilsynsrådet for Nordjyllands amt.

En kopi af tilsynsrådets udtalelse af 18. september 1985 vedlægges til orientering.

Det fremgår af tilsynsrådets udtalelse, at den omhandlede bestemmelse i lejekontrakterne, hvorefter lejeren ikke kan klage over gener fra fabrikken Superfos A/S, stammer fra en gammel deklaration, der blev tinglyst på ejendommen i 1954.

Det anføres endvidere, at det må antages, at deklarationens bestemmelse om klagefraskrivelse er blevet fortrængt såvel af den senere miljøbeskyttelseslov som af lejeloven og derfor er uden retlig betydning. Ålborg byråd har da heller ikke taget hensyn til den pågældende bestemmelse i deklarationen og lejekontrakterne ved udøvelsen af tilsynet med virksomhedernes miljøforhold.

Byrådet og Superfos A/S har nu for øvrigt i enighed begæret deklarationsbestemmelsen aflyst. Bestemmelsen vil ligeledes udgå af lejekontrakterne.

Jeg er enig med tilsynsrådet i, at en eventuel konflikt i en sag af denne art ikke vil kunne løses ved at erklære byrådet for inhabilt som tilsynsmyndighed efter miljøbeskyttelsesloven. Det problem, spørgeren rejser, må i givet fald behandles som en klage over de afgørelser, som byrådet har truffet som led i udøvelsen af tilsynet.

Jeg er imidlertid enig med tilsynsrådet i, at der på baggrund af de ovenfor anførte oplysninger ikke er grundlag for at foretage videre i den konkrete sag.

Bilag

Indenrigsministeriet
Christiansborg Slotsplads 1
1218 København K 18. september 1985

I skrivelse af 15. maj 1985 (j.nr. 1985/1074/1626–2) har indenrigsministeriet anmodet tilsynsrådet om at tage stilling til en sag vedrørende spørgsmålet om Ålborg kommunes habilitet i klagesager vedrørende Superfos A/S, Nørresundby, og orientere ministeriet om rådets overvejelser.

Baggrunden for ministeriets anmodning er, at folketingsmedlem Leif Hermann har stillet følgende spørgsmål til indenrigsministeren:

»Finder ministeren, at Ålborg kommune er inhabil i klagesager vedrørende Superfos A/S, Nørresundby, når kommunen i forbindelse med køb af en ejendom af Superfos A/S i lejekontrakterne vedrørende lejemål i den pågældende ejendom har indført en bestemmelse om, at lejeren ikke kan klage over svovlsyrefabrikken?«

Begrundelse

»I en lejekontrakt vedrørende Ålborg kommunes ejendom Mølndalsvej er anført:

»Lejeren er bekendt med, at der eventuelt kan opstå ulemper som følge af ejendommens nære beliggenhed ved svovlsyrefabrikken, og at der ikke af lejer eller ejer i den anledning kan fremføres klager eller rejses erstatningskrav over for fabrikken.«

Ålborg byråd er i henhold til miljøbeskyttelseslovens kap. 7 tilsynsmyndighed med virksomhedernes miljøforhold. Så vidt spørgeren kan opfatte den ovenfor citerede leje- og miljøbeskyttelseslovstridige klagefraskri-

[Indenrigsministeren]

velse, tilkendegiver denne en entydig holdning fra tilsynsmyndigheden over for klager over forurening fra Superfos A/S, Nørresundby.«

Tilsynsrådet har ved skrivelse af 30. maj 1985 anmodet Ålborg byråd om en udtalelse.

Byrådet har derefter i skrivelse af 29. august 1985 afgivet følgende udtalelse:

»Byrådet kan oplyse, at Ålborg kommune ved kommunesammenlægningen i 1970 overtog den pågældende ejendom fra Nørresundby kommune. Bygningerne er opført i 1954, og i den forbindelse aftalte Superfos A/S og Nørresundby kommune at lade tinglyse en deklaration med en oplysningspligt over for de lejere, der bor i ejendommen, da den nære beliggenhed til fabrikken kunne afstedkomme enkelte gener og ulemper.

I henhold til oplysningspligten har alle lejere rutinemæssigt fået en påtegning i deres lejekontrakter. Der er hos kommunens ejendomsadministration benyttet standardlejekontrakter, som i en lang årrække ikke har været særligt overvejet for så vidt angår dette punkt.

Ålborg byråds funktion som tilsynsmyndighed i henhold til miljøbeskyttelsesloven varetages og administreres af andre afdelinger i kommunen end den, der udlejer kommunens ejendomme. I disse afdelinger har man ikke været bekendt med eksistensen af deklarationen og påtegningen herom i lejekontrakterne, før sagen blev taget op i foråret 1985.

Efter at være blevet opmærksom på bestemmelsen rejste kommunen spørgsmålet over for Superfos A/S om aflysning af bestemmelsen, og der blev henholdsvis den 24. juni og den 3. juli 1985 af begge parter underskrevet et dokument om aflysning af punkter i deklarationen, som er fremsendt til tinglysningskontoret. Kopi af dette aflysningsdokument er vedlagt.

Kommunen har herved blandt andet lagt til grund, at servituttens ordlyd om, at ejeren forpligter sig til ikke at fremføre klager, er fortrængt af den senere miljøbeskyttelseslov og således er uden betydning.

Bestemmelserne er i øvrigt også efter kommunens opfattelse fortrængt af den nuværende lejelov, som ikke kan fraviges til lejernes ugunst.

Som det fremgår af det ovenfor anførte, har de pågældende servitutbestemmelser været helt uden indflydelse på kommunens administration af miljølovgivningen og formodentlig uden betydning for lejernes retsbeskyttelse. De er endvidere nu begæret slettet, og de anførte bestemmelser vil derfor udgå af lejekontrakten.

Udskrift af byrådets beslutningsprotokol for mødet den 26. august 1985 samt de modtagne sagsakter fra tilsynsrådet vedlægges tillige med en udtalelse fra byrådsmedlem V. A. Jakobsen.«

Den nævnte udtalelse fra byrådsmedlem V. A. Jakobsen har følgende ordlyd:

»Stemmer imod svaret til tilsynsrådet:

»Ihvorvel deklarationen har vist sig uden praktisk betydning, finder undertegnede det dog betænkeligt, at kommunen, som sket er – uden at korrespondancen dog er vedlagt – ensidigt øver pres på en industrivirksomhed for at få denne til at fragå tidligere gensidige aftaler.««

De punkter i den ovennævnte deklaration, der er enighed mellem kommunen og Superfos om at aflyse, er sålydende:

»Afsnit 1: »Nørresundby byråd på Nørresundby kommunes vegne forpligter herved kommunen og efterfølgende ejere af ejendommen matr.nr. 2 af Nørresundby Købstads markjorder til ingen sinde at fremføre klager over eller kræve erstatning af A/S Dansk Svovlsyre- og Superphosphat-Fabrik i anledning af ulemper fra selskabets fabrik i Nørresundby inden for dens nuværende virksomhedsområder.«

Afsnit 2: »Kommunen forpligter sig endvidere til ved udlejningen af lejligheder i den ejendom, der agtes opført på sportspladsen, i lejekontrakterne at indsætte, at lejerne er bekendt med, at der eventuelt kan opstå ulemper ved beboelse så tæt ved fabrikken.««

Tilsynsrådets overvejelser og udtalelse

Sagen blev behandlet i tilsynsrådets møde den 13. september 1985, hvor rådet vedtog at udtale følgende:

Rådet har ved sine overvejelser lagt til grund, at spørgsmålet om »en kommunalbestyrelses habilitet« foreligger i tilfælde, hvor

[Indenrigsministeren]

en kommunalbestyrelse skal udøve kompetence som forvaltningsmyndighed samtidig med, at kommunen som sådan har en særlig interesse, for eksempel som grundejer eller lignende.

Resultatet af, at man i sådanne tilfælde i givet fald erklærede en kommunalbestyrelse inhabil, ville være, at man slet ikke kunne få truffet en afgørelse. En sådan konsekvens kan man (naturligvis) ikke anerkende. De problemer, som rejser sig af kommunalbestyrelsens mulighed for at varetage en kommunal egeninteresse under udøvelsen af forvaltningsretlige beføjelser, kan altså ikke løses som et inhabilitetsspørgsmål, men må løses ved en *klage* over den afgørelse, kommunalbestyrelsen træffer, når den udøver sin kompetence.

Af det anførte følger efter rådets opfattelse, at tilsynsrådet ikke ville have kunnet erklære Ålborg kommune for inhabil som miljømyndighed i sager vedrørende Superfos, selv om der eventuelt ville have kunnet påvises en kommunal egeninteresse på grundlag af den omhandlede ældre deklaration.

Da Ålborg kommune nu har indgået aftale med Superfos A/S om aflysning af de nævnte deklarationsbestemmelser om klagefraskrivelse, og da de tilsvarende bestemmelser vil udgå af lejekontrakterne, finder tilsynsrådet ikke nu anledning til at foretage videre.

Den af byrådsmedlem V. A. Jakobsen givne begrundelse for at stemme imod byrådets udtalelse i sagen giver, som sagen nu foreligger oplyst, heller ikke tilsynsrådet anledning til at foranledige yderligere undersøgelser eller i øvrigt at foretage videre i sagen.

Det bemærkes, at tilsynsrådet er bekendt med miljøministerens svar på spørgsmål S 1134, S 1135 og S 1136 stillet af Leif Hermann (SF) vedrørende miljøforhold ved Superfos A/S, Nørresundby.

H. Lassen

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af lovforslag nr. L 3:

Forslag til lov om indfødsrets meddelelse.
(Fremsat 2/10 85).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til indfødsretsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af lovforslag nr. L 4:

Forslag til forvaltningslov.
(Fremsat 2/10 85).

Sammen med denne sag foretoges de under punkterne 6 og 7 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

6) Første behandling af lovforslag nr. L 5:

Forslag til lov om offentlighed i forvaltningen.
(Fremsat 2/10 85).

7) Første behandling af lovforslag nr. L 6:

Forslag til lov om ændring af borgerlig straffelov. (Tavshedspligt).
(Fremsat 2/10 85).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Erik B. Smith (S):

Jeg vil gerne starte med at udtrykke min glæde over de lovforslag, vi her har til første behandling.

Når jeg tænker på den modtagelse, ministerens lovforslag fik i samlingen 1984-85, er der absolut kun grund til at være overordentlig tilfreds med det materiale, der foreligger her. I en meget lang periode frygtede vi ærlig talt, at det ikke ville være muligt at nå til den brede enighed i folketinget, som er vigtig i så stor en sag som denne.

Heldigvis, må man sige, lykkedes det efter den tekniske gennemgang og måske private